

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 หมวด 3 ซึ่งว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย มาตรา 43 วรรคสอง กล่าวว่า “การจัดการศึกษาของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน...” และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 39 “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่โดยตรง “มาตรา 40 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อทำหน้าที่กำกับและส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา และมาตรา 58 (2) ระบุว่า “ให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาบริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษา และมีส่วนร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและความจำเป็น...” ในส่วนพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2546 ได้กำหนดให้โรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามความในมาตรา 35 “สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล” ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการดำเนินการจัดการศึกษาให้โรงเรียนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

ส่วนความต้องการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา (สฤณี มินตระ, 2536) ได้ศึกษาแนวคิดปัญหา อุปสรรคและแนวทางในอนาคตของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาในสังคมไทย พบว่าประชาชนต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบ เนื้อหา และวิธีการให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน (พิมพ์ ดามี, 2539) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจการของโรงเรียนประถมศึกษา อำเภออมก๋อย จังหวัด

เชียงใหม่ พบว่าผู้ปกครองมีความต้องการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน ร่วมเป็นกรรมการโรงเรียน ร่วมกำหนดนโยบาย วางแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนและร่วมประเมินผลการทำงานของโรงเรียน ตลอดจนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น (วรวรรณ ตันทเสน, 2546) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าชุมชนมีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกด้าน และควรมีการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาแก่คนในชุมชน และควรมีการเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้าร่วมในกิจกรรมการศึกษาต่าง ๆ ด้วย ผลการศึกษาของผู้วิจัยสอดคล้องกัน โดยเห็นว่าชุมชนมีความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ให้สอดคล้องและดำเนินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 58 (2) โดยจัดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน ศิษย์เก่าและประชาชนเขตบริการโรงเรียน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนและการระดม ทรัพยากร การบริจาคทรัพย์สินช่วยเหลือกิจกรรมของโรงเรียน แต่ยังไม่ครอบคลุมขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานนิติบุคคล

ดังนั้นผู้วิจัยซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ ตำบลแม่ฮี้ อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน จึงมีความสนใจศึกษาความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ ตามขอบข่ายงานบริหารสถานศึกษานิติบุคคล ด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากรและการบริหารทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ อำเภอป่า จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การสำรวจความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ ซึ่งจะใช้เป็นประโยชน์ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนดังนี้

1. ด้านการบริหาร ผลการวิจัยจะได้นำไปกำหนดนโยบายและวางแผนให้ชุมชนมีส่วนร่วมจัดการศึกษา
2. ด้านการจัดการเรียนรู้ โรงเรียนสามารถนำผลการวิจัยไปจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้ตรงกับสภาพความต้องการของชุมชน
3. ด้านการพัฒนาการจัดการศึกษา นำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการและด้านอื่น ๆ ของโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

เนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการสำรวจความต้องการของชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ ตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารทั่วไป

ประชากร

1. กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาได้แก่ประชาชนตัวแทนครัวเรือนในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 371 ครัวเรือนใน 3 หมู่บ้าน ซึ่งประกอบด้วยบ้านแม่เย็น หมู่ 1 บ้านทรายขาว หมู่ 2 และบ้านแม่ฮี้ หมู่ 5 ตำบลแม่ฮี้ อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา สุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 จากกลุ่มประชากรจำนวน 371 ครัวเรือนเป็นจำนวน 72 ครัวเรือน ๆ ละ 1 คน โดยการสุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนครัวเรือนของ 3 หมู่บ้านซึ่งประกอบด้วยบ้านแม่เย็น 99 ครัวเรือน บ้านทรายขาว 116 ครัวเรือน และบ้านแม่ฮี้ 156 ครัวเรือน โดยใช้สัดส่วน 1 : 1 : 2 เป็นจำนวน 18 ครัวเรือนใน 2 หมู่บ้าน และ 36 ครัวเรือนใน 1 หมู่บ้าน

ตัวแปร

ตัวแปรที่จะทำการศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรต้น คือ ครูเรือนในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. ตัวแปรตาม คือ ความต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ข้อตกลงเบื้องต้น

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการสำรวจความคิดเห็นของครูเรือนในเขตบริการของโรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยใช้แบบสำรวจที่สร้างขึ้นตามภาระงานบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล

นิยามศัพท์

โรงเรียน หมายถึง โรงเรียนชุมชนบ้านแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ชุมชน หมายถึง ครูเรือนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตบริการของโรงเรียนบ้านแม่ฮี้ ตำบลแม่ฮี้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ครูเรือน หมายถึง กลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในบ้านหลังเดียวกัน มีความผูกพันกัน

ความต้องการ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคล ที่เป็นแรงผลักดันให้คนทำงานหรือมีกำลังใจในการทำงานหรือมีความปรารถนาที่จะให้งานบรรลุความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

การจัดการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 รวมทั้งที่เป็นระเบียบ ข้อกำหนดและวิธีการจัดการในสถานศึกษา

การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการบริหารโรงเรียนตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล ทั้งทางตรงและทางอ้อมเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินการและการประเมินผล